

Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesinden Yeni Yayın

MİMARLAR ODASI TARİHİNDEN PORTRERLER

Mete Göktuğ

Mimarlığa farklı yönleriyle katkı yapmış, iz bırakmış meslek büyüklerimizle sürdürülen "Mimarlar Odası Tarihinden Portreler" dizisinde Mete Göktuğ kitabıyla karşınızdayız. Mete Göktuğ'la yakın beraberliği olan, hayatının değişik dönemlerinde kendisine değmiş, birlikte bir şeyler paylaşmış farklı isimlerin anı ve düşüncelerini aktaran bu kitaba bir giriş niteliğindeki yazıları onu daha yakından tanımamızı sağlıyor. Mete Göktuğ'la farklı zamanlarda iki ayrı söy-

leş gerçekleşti. Her iki söyleşide de yakın dostu Refael Avidor yanımızdaydı ve ortama katkı sağladı.

Mete Göktuğ için bir Galata âşığı diyebiliriz. İstanbul'un benzersiz bir bölgesi olan Galata üzerine yoğunlaşması, bu alandaki bilgi birikimini cömertçe paylaşması, semtin önemini, potansiyelini, başta orada yaşayanlar, duyarlı kentliler, mimarlık öğrencilerine ısrarla aktarması, bu yönde semt örgütlenmesine gayret etmesi, öncülük yapması, herkeste bir farkındalık yaratması uğruna gösterdiği çabalar hafızalarımızda yer etti.

Mete Göktuğ ODTÜ'nün ilk öğrencilerinden, henüz şimdiki binaların ortada olmadığı, kent içinde barakalarda eğitim verildiği dönemlerde okula başlamış. Üstelik İstanbul'daki Güzel Sanatlar Akademisi'ni terk ederek ODTÜ'yü tercih etmiş. Bunun nedenlerini, farklı bir eğitim arayışının ipuçlarını söyleşide bulacaksınız. ODTÜ'deki eğitim ortamıyla ilgili ilginç paylaşımları oldu. Bu arayışın kendisini yönlendirdiği, farklı kültürleri, ülkeleri, insanları tanıma tutkusu ile gerçekleştirdiği bir tür dünya turunun izlerini de burada aktarmaya gayret ettik. Seyahatlerinde yanında gezdirdiği eskiz defterine işlediği izlenimlerini ilk defa görme fırsatım oldu, eminim siz de beğeneceksinizdir.

Mete Göktuğ öncelikle plancı olduğunu ısrarla vurguluyor, bu konuda yaptıkları çalışmaları, İstanbul Nâzım Plan Bürosu deneyimini aktardığı satırlar oldukça değerli. İstanbul gibi tarihi bir kentte, farklı kültürlerin izlerinin katmanlaşarak günümüze kadar gel-

diği bir ortamda plancının, mimarın sorumluluğunu hissetmesinin önemi açık. Galata bölgesinin tarihi üzerinde yapılan çalışmaları aktarması, bölgedeki kültür varlıklarının farkına varılmasını ısrarla vurgulaması örnek alınası bir mücadele geleneğinin ürünü olarak görülüyor.

Geçmişten geleceğe neler aktarabileceğimizi, her birimizin farklı ortamlarda, birikimlerimizle, farklı beraberliklerdeki birikimlerimiz ve deneyimlerimizle neler yapabildiğimizi, bunları nasıl derleyebileceğimizi, nasıl anlamlı kılabileceğimizi düşünüyor, "Mimarlar Odası Tarihinden Portreler" dizisini bu çerçevede geliştirmeye çalışıyorduk. Mete Göktuğ kitabının iyi bir örnek oluşturduğu kanısındayım. Umarım hak ettiği ilgiyi görür.

Ed.: Tuna H. B.

Tasarım Uygulama: Aslan N.

Kapak Tasarımı: Babacan N. K.

Konu / Alt Konu: Mimar / Söyleşi, Biyografi

İstanbul: TMMOB Mimarlar Odası
İstanbul BK Şubesi Yayınları, 2025. 208
sayfa, 978-605-01-1666-3

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul
Büyükşehir Şubesi

Karaköy, Kemankuş Cad. 31,
Beyoğlu, İstanbul

Tel: (212) 251 49 00

MİV Kitabevi

Karaköy, Kemankuş Cad. 31,
Beyoğlu, İstanbul

Tel: (212) 244 86 87 (dahili 316)

e-posta: mivkitabevi@gmail.com

Mimarlığın Akli

İletişim Yayınları tanıtımından

Rönesans'a kadar etkin olan mimarlık kavramı, tanrısal bir geometriyle aritmetiğin eseridir.

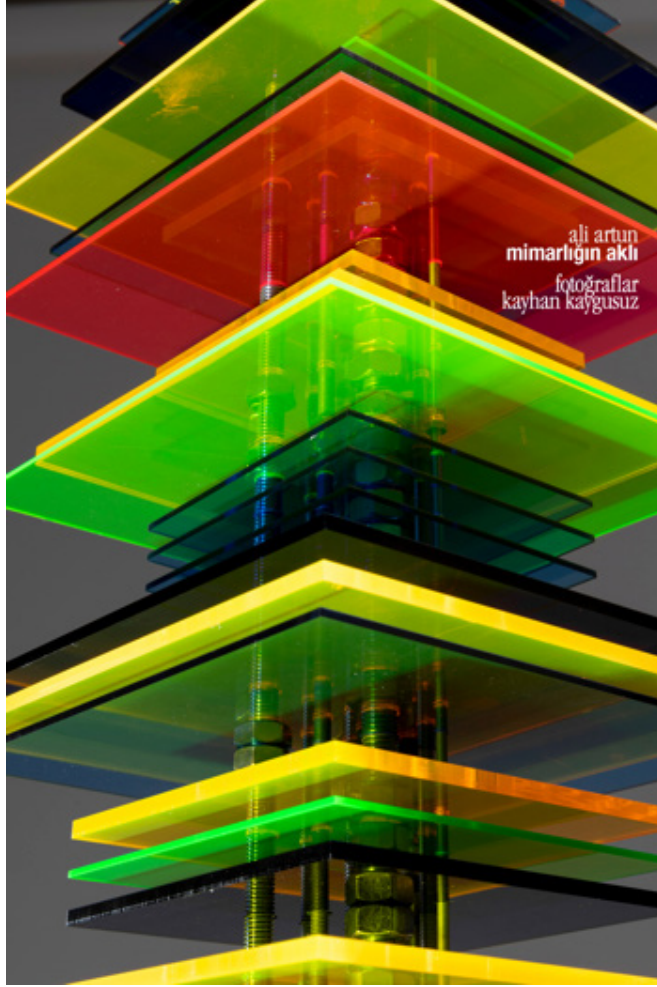
Kozmosu kurduğuna inanılan formların ve sayıların türevidir. Ve bu formlar ve sayılar âlemi, mitlerle, sembollerle, şifrelerle ifade edilir. Hermetiktir, enigmatiktir, büyüsel, şiirseldir, semaidir, gizemlidir... Mimarlık bu âlemde yaratılır ve anlamlandırılır. Ve işte o ilahi âlemde mimarlığın gizemi mimarlığın aklıdır.

Ed.: Kaygusuz K, Aysu S.

Artun A., Mimarlığın Akli

İstanbul: İletişim; 2024. 112 sayfa,

9789750536656

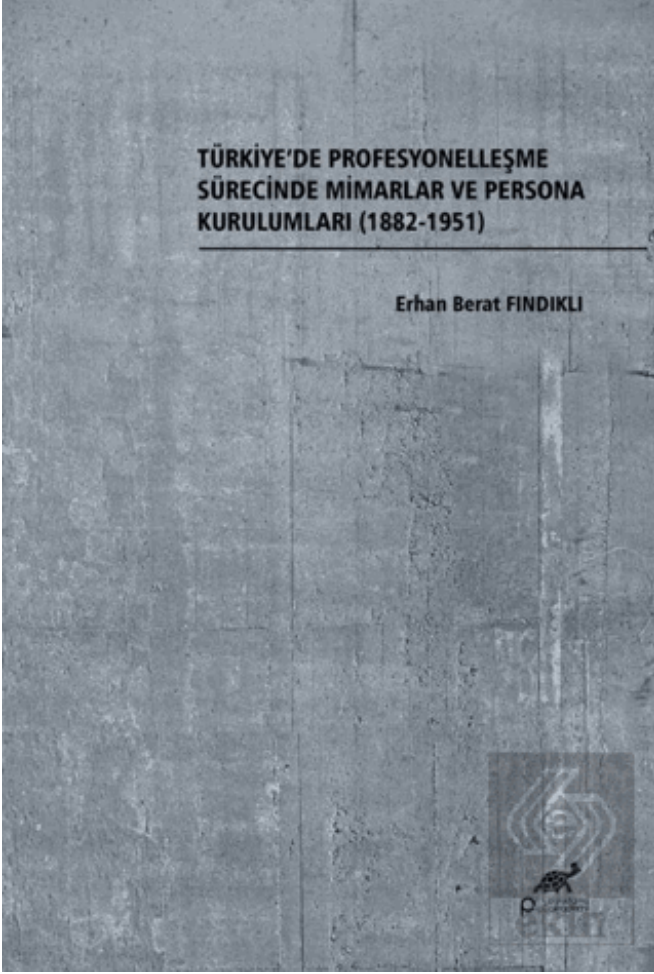
Türkiye'de Profesyonelleşme Sürecinde Mimarlar ve Persona Kurulumları (1882-1951)

Ekin Yayınevi tanıtımından

Geç Osmanlıda ve Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde modernlik deneyimlerinin farklı katmanlarından bir bölümünü temsil eden mimarlık mesleğinin profesyonelleşme süreci,

geliştikleri toplumun ve meslek piyasasının mekâna ilişkin kültürel, fiziksel, materyal ve simgesel talepleri ve mimarların bu taleplere verdiği cevaplarla şekillenmiştir. Mi-

marların persona kurulumları, yeni bir mimarlık epistememesinin inşası, akademikleşme, yapı malzeme ve teknolojilerinin gelişimi ve dönemin mimarlık modalarından beslenmiş

ve yerel meslek piyasasında faaliyet gösteren toplumsal aktörlerle kurulan sembolik etkileşim aracılığıyla sürekli yeniden gözden geçirilerek farklı şekillerde müzakere edilmiştir. Mimarlar Türkiye'de çok katmanlı ve bileşenli alternatif modernlik üretimi panoramasında sosyokültürel ve mekânsal tasarıma yönelik bir dizi modernlik talebinin ve deneyiminin öznesi ve nesnesi olarak yer almışlardır.

Mimarların persona kurum koreografilerinin gelişim sürecinde toplumsal statü arayışları, bu yönde bir kamuoyu oluşturma çabaları, farklı düzlemlerde çıkar çatışmaları, çelişki ve çözüm süreçleriyle, formal ve informal uzlaşılarla koşul-

lanmıştır. Burada işverenden duvar ustasına, malzeme tedarikçisinden mekânın kullanıcılarına varıncaya kadar mimarlık üretiminin farklı aktörleriyle diyalojik bir ilişki söz konusudur. Farklı eğitimsel, kültürel ve sosyal sermaye, bilgi ve beceri türlerini temsil eden toplumsal aktörlerin katılımıyla gelişen mimarlık üretiminde, mesleklerini zihinsel emek, entelektüel ve sanatsal bir disiplin olarak kurmaya çalışan mimarlar, sesi en güçlü duyulan taraflardan biri olmuştur.

Findıklı E. B., Türkiye'de Profesyonelleşme Sürecinde Mimarlar ve Persona Kurulumları (1882-1951)

Bursa: Ekin Yayınevi; 2025.

277 Sayfa, 9786255972163

Osmanlı Baroku: On Sekizinci Yüzyıl İstanbulu'nun Mimari Yenilenişi

Soner Şahin

Prof. Dr., İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Ünver Rüstem'in "Osmanlı Baroku: On Sekizinci Yüzyıl İstanbulu'nun Mimari Yenilenişi" adı ile yakın zamanda Türkçeye çevrilen kitabı (YKY Aralık 2024), Osmanlı mimarlığının geç evrelerinden biri sayılabilecek 1703-1807 arasındaki yaklaşık 100 yıllık döneme odaklanıyor. Kitabın ismini veren "Osmanlı Baroku" tabiri yazarın da bahsettiği gibi bazen eleştirilse de artık yerleşmiş bir kavram; ve bu yayınlara bir kez daha netlik

kazanıyor. Osmanlı mimarlığının bu dönemi, bazen ihmal edilmiş, bazen bilerek göz ardı tutulmuş, hatta "yoz ve yabancı" denilerek eleştirilere bile tabi tutulmuş. Ancak 20. yüzyılın ortalarından itibaren yavaş yavaş başlayan kırırdanmalarla, bu dönemin kendine has bir "tarz" oluşturduğu ve basit taklitten öte, yenilikler barındıran bir tasarım anlayışı barındırdığı fark edilmiş durumda. Günümüze yaklaştıkça da bu konudaki akademik

çalışmaların hem Türkiye'den hem Türkiye dışından sayısı hızla artmakta. Daha çok yayınlanmamış tezler, makaleler ve kitap içinde bölümler olarak kalan bu değerli araştırmaların devamında Ünver Rüstem, bugün elimizdeki bu kitabı ortaya çıkarmış. Kitabın ilk nüvesini oluşturan, yazarın Harvard Üniversitesi'nde kabul edilen doktora tezi "Ottoman Baroque: The Architectural Refashioning of Eighteenth-Century Istanbul" adıyla

kitaplaştırılmıştı (Princeton University Press, 2019). Bu yayının Türkçeye kazandırılması ile de dönem yapılarının mirasçısı olan toplumun ulaşabileceği bir kaynak ortaya çıkmış oldu.

Kitap, Osmanlı Barok Mimariği konusunu, hüküm süren padişahlara göre sıralanmış beş bölümde ele alıyor. Ancak yine de yazar, tüm yapıların kronolojik olarak peş peşe sıralandığı (ve çok yaygın yapılan) yöntem hatasına düşmüyor. Onun yerine her padişah dönemini, genel mimari havayı veren örnekleri ön plana çıkararak, bazen tarihsel gelgitlerle, ya da önceki örneklerle karşılaştırmalar yaparak değerlendiriyor. Her ne kadar Osmanlı Baroku olarak niteleyebileceğimiz yapıların 1740 tarihinden sonra ortaya çıktığı bilirse de kitap, biraz daha öncesinden III. Ahmed'in tahta çıktığı 1703 senesinden başlıyor. Böylece kitabın başlığını oluşturan konunun öncesine, bizde "Lale Devri" olarak bilinen dönemin mimarisine de değiniliyor. Kitabın ikinci bölümü ise I. Mahmud dönemini içeriyor. Aslında I. Mahmud döneminin ilk on yılının Lale Devri mimarisinin bir devamı olduğu; siyasi olarak Lale Devri 1730 yılında bitse de sanat ve mimarlık açısından 1740 yılına kadar devam ettiği, hatta Lale Devri tarzının en nitelikli bazı örneklerinin bu yıllarda verildiği artık kabul ediliyor. Kitap, bu duruma satır aralarında değinse de, bölümleri oluşturmada bunu göz ardı etmesi Osmanlı Baroku için yazılmış bir kitabın eksikliği ve konunun daha iyi anlaşılması yönünde kaçınılmaz bir fırsat olarak görülebilir. Dönemin nirengi (dönüm) noktası olan Nuruosmaniye Külliyesi'ne ise, haklı olarak, ayrı bir bölüm ayrılmış. Bundan sonraki iki bölümde ise sırasıyla III. Mustafa dönemi ve I. Abdülhamid - III. Selim dönemi eserlerinin değerlendirildiğini görüyoruz.

Kitabın ara ara değindiği hususlardan biri de Osmanlı Baroğunun ortaya çıkmasında Avrupa'daki örneklerin (hem mimari hem diğer sanat eserleri bazında) etkisi ne orandadır, ve daha da önemlisi bu etki hangi kişiler sayesinde, hangi yolla gerçekleşmiştir. Cevaplaması zor bu soru, daha önceki çalışmalarda da ele alınmıştı ve bu kitapta da tam bir netlikle açıklığa kavuşturulmuş diyemeyiz. Ama kitabın sunduğu bir başka konu belki daha çok ön plana çıkıyor; bu yapıları yaptıranların (banilerin), tasarımı ortaya koyanların ve içinde bulunan toplumun bu eserlere hangi gözle baktığı konusu. Kitapta, dönemin yazılı kaynaklarından kısa alıntılarla ve bazı karşılaştırmalarla bu konu ele alınıyor, ve belki de, daha çok soruyu akla getiriyor.

Bu kitap vesilesi ile düşünülmesi gereken bir olgu da; mimarlıkla ilgili bir konuya mimar olmayan birinin; veya bir kültüre ait eserlere o kültürün "dışındaki" bir noktadan bakan birinin yapacağı değerlendirmelerin niteliği. Tartışmaya açık bu durumun kaynaklara tam olarak vakıf olamamak gibi bazı dezavantajları olduğu gibi bazen "içerde" olanların fark edemediği bağlantıların görülebilmesi gibi olumlu yönleri de oluyor. Son zamanlarda İngiliz ve Amerikan kurumlarında Türkiye ile ilgili yapılan akademik çalışmalarda; tarih, sosyoloji, sanat tarihi gibi alanlarda çalışanların mimarlık hakkında yaptığı yayınlarda bunu görebiliyoruz. Rüstem'in kitabında, Osmanlı mimarlığının bir dönemin toplumsal yapı ve dönemin aktörleri ile birlikte olabildiğince tarafsız ve bilimsel bakış açısından sunulması gibi olumlu tutum muhtemelen bunun sonucudur. Fakat ne yazık ki, kitapta yapı tekniğiyle ilgili bazı eksik değerlendirmeler, zengin bir kaynakçasının olmasına karşın konu ile ilgili bazı yerel

yayınlara değeriendirilememiş olması, mimari çizimlere çok az yer verilmesi, kitabın temel dayanak eserlerinden biri olan Nuruosmaniye Külliyesi'nin plan çiziminin bariz hatalarla dolu olması da böyle değerli bir çalışmaya aynı şekilde gölge düşürüyor.

"Osmanlı Baroku: On Sekizinci Yüzyıl İstanbul'unun Mimari Yenilenişi" akademisyenleri ve konunun uzmanı mimarları tam tatmin etmese de, yapılara ait bol ve renkli resimleri ve kısmen kolay okunan dili ile, konuya ilgi duyan insanlar için okunması ve kütüphanede bulunması gereken bir kitap.

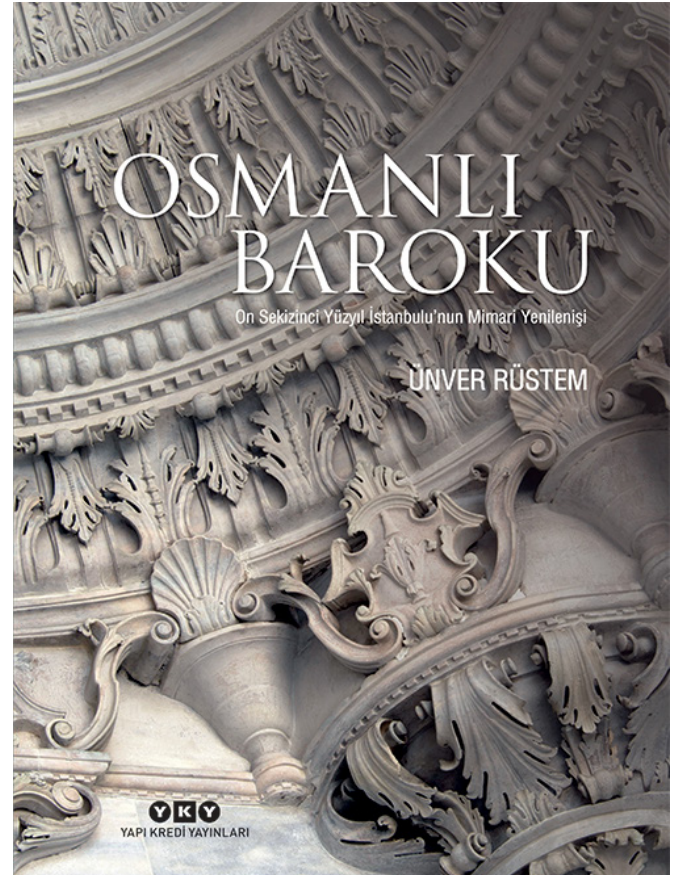
Yazar: Ünver Rüstem

Çeviren: Nurettin Elhüseyni

İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2024,

368 sayfa,

978-975-08-6419-3

Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesinden Yeni Yayın MİMARLAR ODASI TARİHİNDEN Park Otel Dosyası

"TMMOB Mimarlar Odası Tarihinden Portreler" kitaplarından sonra yeni bir dizi yayın çalışmasının ilk ürünü olarak hazırlanan "TMMOB Mimarlar Odası Tarihinden / Park Otel Dosyası" kitabıyla karşınızdayız.

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi'nin çalışma programında yer alan bu dizinin Oda'nın tarihi ile ilgili bilgilerin, arşiv belgelerinin derlenerek değerlendirilmesi, gelecek kuşaklara sağlıklılaştırılarak

aktarılmasına katkı yapacağını düşünüyor ve önemsiyoruz. Mimarlar Odası'nın yıllar içerisinde duyarlı kentliler, kentli kuruluşları, farklı disiplinlerden akademisyenlerle birlikte geliştirdiği mücadele geleneğini sürdüren, idare hukuku çerçevesinde önemli kazanımları olan, geniş bilgi dağarcığına, böylesi kent sorunlarına nasıl yaklaşılması gerektiğini bilen, bu deneyime sahip kadrolarının birikimini önemsiyoruz ve bu bilginin geleceğe aktarılabilmesinin bir aracı olarak bu çalışmayı önemsiyoruz.

Şener Özler'in son günlerine kadar uğraş verdiği, sistemleştirmeye çalıştığı Oda arşivi, bugün "Şener Özler Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi" adını taşıyor. Oda'nın mücadele geleneğinin belgelerini derlemek, gelecek kuşaklara daha düzgün ve ulaşılabilir olarak aktarabilmek önemli bir hedefi olmuştu. Yeni dizi bu hedefi gerçekleştirmenin bir adımı oldu. "Park Otel Dosyası" ile ilgili belgeler, dava kayıtları, gazete kupürleri, korumu kurulu kararları, Oda belgeleri vb. dijital ortama aktarıldı, kitapta yer veremediğimiz belgelere araştırmacıların ulaşması mümkün hale geldi.

Uzun yıllara dayanan Park Otel mücadelesi sürecinde katkısını esirgemeyen, bir kısmı da hayatta olmayan tüm kişi ve kuruluşları bu vesileyle selamlıyor, saygıyla anıyoruz. Kitapta yer alan yazı ve belgelerden yerel yönetimlerin, partilerin, politikacıların, ilgili bakanlık görevlilerinin, hukukçuların, gazetecilerin, meslek kuruluşlarının, akademisyenlerin ve

elbette kentlilerin konuya ilişkin farklı yaklaşımlarını sürecin ayrıntılarında izlemek mümkün. Bunların sadece geçmişte yaşananlar olarak değil, gelecekte olabileceklere hazır olmak anlamında da görmenin mümkün ve gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Geçmişten geleceğe neler aktarabileceğimizi, her birimizin farklı ortamlarda, birikimlerimizle, farklı beraberliklerdeki birikimlerimiz ve deneyimlerimizle neler yapabildiğimizi, bunları nasıl derleyebileceğimizi, nasıl anlamlı kılabileceğimizi düşünüyor, "Mimarlar Odası Tarihinden Dosyalar" dizisini bu çerçevede geliştirmeye çalışıyoruz. "Park Otel Dosyası" kitabının iyi bir örnek oluşturduğu kanısındayız. Umarız hak ettiği ilgiyi görür.

Ed.: Tuna H. B.

Park Otel Dosyası Çalışma Grubu:

Tuna H. B., Bozkurt M., Coşkun C.

Tasarım Uygulama: Babacan N. K.

Kapak Tasarımı: Babacan N. K.

İstanbul: TMMOB Mimarlar Odası
İstanbul BK Şubesi Yayınları, 2025. 192
sayfa, 978-605-01-1672-4

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul
Büyükkent Şubesi

Karaköy, Kemankuş Cad. 31,
Beyoğlu, İstanbul

Tel: (212) 251 49 00

MİV Kitabevi

Karaköy, Kemankuş Cad. 31,
Beyoğlu, İstanbul

Tel: (212) 244 86 87 (dahili 316)

e-posta: mivkitabevi@gmail.com